

CLASIFICAREA DREPTURILOR SUBIECTIVE CIVILE

CORINA BUZDUGAN*

Abstract. The Civil Law, or the civil legal law, gives the subjects of the civil legal report extensive prerogatives as subjective civil rights. These rights are part of the elements that form the civil legal report. The subjective civil rights are various and varied so that they can be classified according to several criteria: 1. If the holder can exercise it with or without the consent of another part. 2. According to the nature and the content of the rights. 3. According to their correlation.

Keywords: subjective civil rights, civil law, civil legal report

Drepturile subiective civile sunt foarte numeroase și variate. Ele se clasifică după mai multe criterii: în funcție de faptul că titularul dreptului poate să și-l exercite fără sau cu concursul altei persoane; în funcție de natura conținutului lor; după corelația dintre ele; în funcție de gradul de certitudine conferit titularilor etc.

A) În funcție de faptul că titularul dreptului poate să și-l exercite fără sau cu concursul altei persoane¹, drepturile subiective civile se împart în absolute și relative.

---

* Lector universitar, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București. Facultatea de Drept din Cluj-Napoca.

¹ Distincția dintre drepturi absolute și drepturi relative am făcut-o și noi (E. Lupan, *Introducere în dreptul civil*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2003, p. 99 ș.a.), ca și majoritatea autorilor, după criteriul opozabilității lor. Având, însă, în vedere observația făcută în doctrină (G. Boroș, *Drept Civil, Partea Generală*, editia aII-a, Editura AllBech, București 1999, p. 53-54) că „un asemenea criteriu nu este la adăpost de orice critică, deoarece, ca realitate juridică, orice drept subiectiv civil este, în principiu, opozabil tuturor subiecților de drept, în sensul că acestea din urmă nu pot să îl nesocotească”, vom împărți și noi, în continuare, drepturile subiective civile în absolute și relative „după cum titularul dreptului poate să și-l exercite fără sau cu concursul altei persoane” (*idem*). De altfel, în literatura de specialitate s-a arătat încă în 1995 că distincția între opozabilitatea absolută (*erga omnes*) a dreptului real și opozabilitatea față de debitor a dreptului de creanță este consecința unei confuzii între, pe de o parte, opozabilitatea unui drept, iar pe de altă parte, efectul unui drept (a se vedea Ch. Larroumet, *Droit civil*, tome I, *Introduction à l'étude du droit privé*, 2e édition, Ed. Economica, Paris, 1995, p. 319-320).

a) *Drepturile absolute* sunt acele drepturi subiective civile în temeiul cărora titularul poate avea o anumită conduită, fără a avea nevoie de concursul altora pentru a le exercita.

Sunt cuprinse în categoria drepturilor subiective civile absolute drepturile nepatrimoniale (dreptul la nume, la domiciliu, la onoare, dreptul de autor latura nepatrimonială etc.) și drepturile reale (dreptul de proprietate, de folosință, de administrare, dezmembrămintele dreptului de proprietate etc.).

Drepturile absolute se caracterizează prin următoarele:

- numai titularul lor, subiectul activ este determinat, titularul obligației corelative fiind format din toate celelalte persoane, ca subiect pasiv nedeterminat;

- dreptului absolut îi corespunde obligația generală și negativă cu același conținut, de a nu face nimic de natură să împiedice pe titular în exercitarea dreptului său.

Spre deosebire de doctrina noastră, unde mulți autori susțin că drepturile absolute sunt opozabile tuturor (*erga omnes*), în opinia unor autori din doctrina germană² se susține că dreptul absolut nu întemeiază raporturi juridice, ci instalează doar o stare latentă de „a putea” juridicește (adică de a înfăptui prerogativele apărute prin dreptul absolut) și de „a trebui” juridicește (adică, toate celelalte persoane trebuie să nu stânjenească îndeplinirea prerogativelor titularului dreptului absolut). În această concepție, nu există raport juridic între titularul dreptului subiectiv și celelalte persoane care trebuie să respecte dreptul absolut; nu există o multitudine de raporturi juridice cu toți subiecții nedeterminați, ci numai cu subiecții nedeterminați. Așadar, se va naște un raport juridic numai când subiectul pasiv se individualizează prin faptul că aduce atingere dreptului subiectiv absolut³. Observăm, însă, că atunci, când cineva din totalitatea subiectelor pasive se individualizează, în raportul juridic care se formează se nasc drepturi absolute, ci drepturi relative, de obligații.

b) *Drepturile relative* sunt acele drepturi subiective civile cărora le corespunde obligația uneia sau mai multor persoane determinate de a da, a face sau de a nu face ceva; titularii drepturilor relative pot pretinde subiectului pasiv o anumită conduită, fără de care dreptul nu se poate realiza.

---

² A se vedea D. Schwab, *Einführung in das Zivilrecht*, Einschliesslich BGB – Allgemeiner Teil, 12. Auflage, C.F. Müller, Heidelberg, 1995, p. 81-83.

³ Citat de O. Ungureanu, *Drept Civil. Introducere*, editia a VII-a, Editura Rosetti, Bucuresti, 2002., p. 62.

Sunt drepturi relative drepturile de creanță, care se caracterizează prin următoarele:

- este cunoscut (determinat) nu numai subiectul activ, ci și subiectul pasiv;

- obligația corelativă a unui drept subiectiv relativ poate consta, după caz, în a da, a face sau a nu face ceva. Aceasta înseamnă că conținutul corelative dreptului relativ nu este întotdeauna același, el putând consta într-o acțiune (a da, a face), ca obligație pozitivă, ori într-o abținere (a nu face), ca obligație negativă;

- dreptul relativ este opozabil numai față de subiectul pasiv (sau cum se mai susține, obligația corelativă incumbă numai subiectului pasiv⁴).

B) După natura conținutului lor, drepturile civile subiective sunt patrimoniale și nepatrimoniale.

a) *Drepturile patrimoniale* sunt acele drepturi subiective civile care au un conținut economic, care sunt evaluabile în bani. Ca atare, aceste drepturi fac parte din patrimoniul titularului dreptului⁵. Drepturile patrimoniale sunt cesibile către alte persoane prin acte juridice, precum și pe calea moștenirii legale. Aceste drepturi pot fi exercitate nu numai personal, ci și prin reprezentare (legală sau convențională).

Drepturile subiective civile patrimoniale se împart în drepturi reale și drepturi de creanță⁶.

⁴ A se vedea G. Boroș, *op. cit.*, p. 54.

⁵ Patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale.

⁶ În doctrina noastră (a se vedea G. Boroș, *Les atributes de la personne physique*, în „Analele Universității București”, 1996, p. 86-87) se menționează că sunt autori care folosesc o clasificare tripartită a drepturilor patrimoniale, după care există drepturi reale, drepturi de creanță și drepturi intelectuale. Drepturile intelectuale ar include, pe de o parte, drepturile patrimoniale ce izvorăsc din creația intelectuală, fiind vorba deci despre dreptul de folosință exclusivă a unei creații intelectuale, iar pe de altă parte, drepturile referitoare la clientelă (a se vedea E. Picard, *Le droit pour*, Paris, 1920, p. 94; G. Marty, P. Raynaud, *Droit civil*, tomel, Paris, 1956, p. 248; B. Starck *Droit civil. Introduction*, Paris, 1972, , p. 97-98 (acest din urmă autor vorbește despre categoria drepturilor de proprietate incorporeală); A. Weill, F. Terré, *Droit civil. Introduction générale*, Paris, 1979, p. 254 și urm. Se subliniază că aceste drepturi nu ar putea fi încadrate în categoria drepturilor reale, deoarece nu privesc un obiect material (bun corporal), dar nici în categoria drepturilor de creanță, deoarece nu se exercită împotriva unor persoane determinate. Dacă am admite, însă, că dreptul real poate avea ca obiect nu numai un lucru, ci și idei sau activități (desigur cu valoare pecuniară), atunci ar urma să includem aceste drepturi în categoria drepturilor reale. A se mai vedea și I. Deleanu, S. Deleanu, *Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, I, Editura Fundației „Chemarea”, Iași, 1993, p. 161.

I) *Dreptul real (ius in re)* este acel drept subiectiv civil patrimonial în virtutea căruia titularul său își poate exercita atribuțiile (posesia, folosința și dispoziția) asupra unui bun în mod direct și nemijlocit, fără concursul altei persoane⁷. De pildă, proprietarul (titularul dreptului real), subiectul activ al raportului de proprietate, este o persoană sau mai multe persoane determinate, iar subiectul pasiv (care cuprinde toate celelalte persoane) este nedeterminat. Proprietarul își poate exercita dreptul său fără ca celălalt subiect al raportului juridic să facă ceva. Bunul cu privire la care ia naștere dreptul real de proprietate este, totdeauna, determinat.

La temelia drepturilor reale se află posesiunea⁸, fără ca ea să constituie un drept subiectiv civil.

Numărul drepturilor reale este limitat și expres prevăzut de lege. Astfel de drepturi nu se pot constitui prin voința unei persoane sau acordul de voință al participanților la raportul juridic civil. Acest lucru se explică prin caracterul absolut al drepturilor reale. Fiind opozabile tuturor, constituirea drepturilor reale nu poate fi lăsată la latitudinea părților raportului juridic civil.

Dreptul real conferă titularului său drept de urmărire⁹ și drept de preferință¹⁰.

Distingem două feluri de raporturi juridice civile: unele în a căror conținut intră drepturi principale și altele care privesc drepturi accesorii.

*Drepturile reale principale*¹¹ au o existență de sine stătătoare, sortă lor juridică nedepinzând de existența vreunui alt drept.

---

⁷A se vedea Gh. Beleiu, *Dreptul Civil roman, Introducere in drept civil, Casa de editura si presa „Sansa”-SRL, Bucuresti, 1995.*, p. 76.

⁸*Posesiunea* este stăpânirea, în mod nemijlocit sau prin intermediul altei persoane, a unui bun prin săvârșirea de acte materiale sau juridice de o persoană care se comportă ca un proprietar.

⁹*Dreptul de urmărire* este facultatea recunoscută titularului unui drept real de a căuta și pretinde bunul asupra căruia poartă dreptul său în orice mâini s-ar afla (de exemplu, de a pretinde înapoierea bunului pierdut sau furat).

¹⁰*Dreptul de preferință* este facultatea pe care dreptul real accesoriu unui drept de creanță o conferă titularului său de a avea prioritate față de toți ceilalți creditori pentru a obține satisfacerea creanței sale prin urmărirea bunului asupra căruia poartă acest drept real (creditorul a cărui creanță este garantată printr-un gaj sau printr-o ipotecă, dacă se află în concurs cu alți creditori ce nu dispun de asemenea garanție, își va satisface integral și cu precădere creanța sa din bunurile gajate sau ipotecate).

¹¹A se vedea Tr. Ionașcu, S. Brădeanu, *Drepturi reale principale în R.S.R.*, Editura Academiei, București, 1978; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Teoria generală a drepturilor reale*, Universitatea din București, 1980; I. P. Romoșan, *Drept civil. Drepturile reale*, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 1996; L. Pop, *Dreptul de*

Potrivit legislației în vigoare, drepturile reale principale sunt: dreptul de proprietate, care este prototipul drepturilor reale, cel mai deplin drept real care conferă titularului său toate cele trei atribute, adică posesia, folosința și dispoziția. Dreptul de proprietate este, în formele sale constituționale¹², publică¹³ sau privată. Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale, iar proprietatea privată oricărui subiect de drept, în condițiile legii și se împarte în: dreptul de proprietate particulară ce aparține persoanelor fizice și persoanelor juridice de tip particular; și dreptul de proprietate privată al statului, unităților administrativ-teritoriale, precum și altor persoane juridice înființate de stat, cum sunt regiile autonome etc. Bunurile proprietate publică sunt inalienabile, dar pot fi date în administrare regiilor autonome ori instituțiilor publice sau pot fi concesionate, închiriate ori date în folosință gratuită instituțiilor de utilitate publică. Pe temeiul dreptului de proprietate privată pot să se formeze, ca dezmembrăminte, următoarele drepturi reale principale: dreptul de superficie¹⁴, dreptul de uzufruct¹⁵, dreptul de uz¹⁶, dreptul de abitație¹⁷ și dreptul de servitute¹⁸.

Prin urmare, drepturile reale principale sunt de două feluri: drepturi reale principale derivate din dreptul de proprietate publică și drepturi reale principale derivate din dreptul de proprietate privată.

---

proprietate și dezmembrămintele sale, Editura Lumina Lex, București, 2001; I. Sabău-Pop, *Drept civil. Drepturile reale*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2001 ș.a.

¹² A se vedea art. 136 din Constituția României (2003).

¹³ A se vedea Legea nr. 213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia, în M.Of. nr. 448 din 24 noiembrie 1998.

¹⁴ *Superficia* este dreptul de a avea sau de a edifica o construcție pe terenul altuia, deasupra ori sub acel teren. Acest drept se naște în temeiul unui act juridic sau unei dispoziții legale.

¹⁵ *Uzufructul* este dreptul de a folosi bunul altei persoane și de a culege fructele și veniturile acestuia, întocmai ca proprietarul, însă cu îndatorirea de a-i conserva substanța. Uzufructul se poate constitui numai în favoarea unei persoane existente, prin lege, act juridic sau uzucapiune.

¹⁶ *Uzul* este dreptul unei persoane de a folosi lucrul altuia și de a-i culege fructele numai pentru nevoile proprii și ale familiei sale. Uzul se constituie în temeiul unui act juridic ori al legii.

¹⁷ Titularul dreptului de abitație are dreptul de a locui în locuința altei persoane împreună cu soțul și copiii săi, chiar dacă nu a fost căsătorit sau nu avea copii la data la care s-a constituit abitația. Abitația se constituie în temeiul unui act juridic ori al legii

¹⁸ *Servitutea* este sarcina impusă uni imobil, pentru uzul sau utilitatea imobilului unui alt proprietar. Ea se poate constitui prin act juridic ori prin uzucapiune.

Drepturile reale accesorii se constituie în scopul garantării unor drepturi de creanță și sunt: gajul¹⁹ (amanetul), ipoteca²⁰ și privilegiile²¹. În doctrină și jurisprudență se include în rândul drepturilor reale accesorii și dreptul de retenție²², care dă posibilitatea celui ce deține un bun al altuia să nu-l restituie proprietarului până nu i se plătește tot ce îi datorează în legătură cu acel bun.

Clasificarea drepturilor reale în principale și accesorii este foarte importantă, deoarece dreptul subiectiv accesoriu depinde de dreptul civil principal, potrivit cunoscutului adagiu: *accessorium sequitur principale* (accesoriul urmează principalul), în sensul că soarta dreptului accesoriu este determinată de cea a dreptului principal.

II) *Dreptul de creanță (ius ad personam)* este acel drept subiectiv patrimonial relativ în virtutea căruia subiectul activ determinat, numit creditor, poate pretinde subiectului pasiv și el determinat, numit debitor, să dea, să facă sau să nu facă ceva, îndeplinind astfel o obligație corelativă dreptului creditorului. Se folosește uneori expresia de drept „personal” pentru a-l distinge de cel „real”.

Creditorul unui astfel de raport juridic civil nu-și poate exercita dreptul său de creanță fără concursul debitorului, concurs care, dacă este cazul, va putea fi obținut și cu concursul forței coercitive a statului. Acțiunile în justiție prin care se urmărește recunoașterea sau realizarea unui drept de creanță sunt denumite acțiuni personale²³.

---

¹⁹ *Dreptul de gaj* este o garanție reală mobilă și rezultă dintr-un contract prin care datornicul remite creditorului său un lucru mobil „spre siguranța datoriei” (art. 1685 și urm. C. civ.).

²⁰ *Dreptul de ipotecă* este un drept real accesoriu asupra imobilelor afectate de plata unei obligații (art. 1746 și urm. C. civ.).

²¹ *Privilegiile* sunt drepturi reale accesorii care îi dau creditorului posibilitatea ca creanța sa să fie preferată față de alți creditori, chiar dacă aceștia sunt creditori ipotecari.

²² *Dreptul de retenție* este un mijloc special de garantare a obligațiilor constând în dreptul creditorului de a refuza să restituie un bun al debitorului aflat în detenția sa, până ce debitorul nu-i plătește tot ceea ce îi datorează în legătură cu acel bun (de exemplu, vânzătorul asupra bunului vândut, depozitarul asupra bunului depozitat, creditorul asupra bunului gajat etc.). Uneori, dreptul de retenție reprezintă și o formă de manifestare a excepției de neexecutare. Detenția este stăpânirea în fapt asupra unui bun al altuia, exercitată temporar, în baza unui raport juridic cu proprietarul bunului, implicând obligația restituirii acestuia.

²³ Așa cum se susține în doctrină (G. Boroș, *Drept civil. Partea generală*, p. 55), utilizarea expresiei de „drept personal” nu este recomandabilă, deoarece, uneori, ea generează confuzii, putându-se crede că nu ar fi vorba de un drept subiectiv civil patrimonial, ci de un drept personal nepatrimonial.

Drepturile relative se caracterizează prin următoarele: a) atât subiectul activ, cât și cel pasiv sunt persoane determinate; b) obligația corelativă acestui drept poate consta fie într-o acțiune (a da sau a face), fie într-o abținere (a nu face); c) obligația corelativă incumbă numai subiectului pasiv determinat.

Drepturile de creanță izvorăsc din acte juridice (unilaterale sau bilaterale), fapte ilicite cauzatoare de prejudicii (denumite delictive civile)²⁴, gestiunea intereselor altuia²⁵, plata nedatorată²⁶ și îmbogățirea fără justă cauză²⁷.

Numărul drepturilor de creanță nu este limitat și, deci, enumerat exhaustiv de lege. Dreptul de creanță nu conferă titularului nici drept de urmărire și nici drept de preferință, ci doar un drept de gaj general²⁸ asupra patrimoniului debitorului.

Deși exactă, clasificarea în drepturi reale și drepturi de creanță nu este perfectă. Lacuna ei – așa cum se susține²⁹ – constă în aceea că rămân în afara ei drepturile intelectuale și unele drepturi mixte, care își au sorginea deopotrivă în drepturile reale și în drepturile personale. Observăm acest lucru, chiar dacă el nu are mari inconveniente. Aceasta, deoarece regulile juridice existente pentru drepturile de creanță sunt

---

²⁴ A se vedea E. Lupan, *Răspunderea civilă*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2003, p. 59 și urm.

²⁵ Denumită și gestiunea de afaceri (reglementată de art. 987-991 C. civ.), este operația juridică în care o persoană intervine prin fapta sa voluntară și unilaterală, săvârșind acte materiale sau juridice în interesul altei persoane, fără a fi primit mandat din partea acesteia din urmă.

²⁶ Plata nedatorată este reglementată de art. 992-997 C. civ. și constă în executarea de către o persoană a unei obligații la care nu era ținută și pe care a făcut-o fără intenția de a plăti datoria altei persoane.

²⁷ Îmbogățirea fără justă cauză reprezintă faptul juridic prin care patrimoniul unei persoane este mărit pe seama patrimoniului altei persoane, fără a exista un temei juridic pentru aceasta.

²⁸ *Dreptul de gaj general* al creditorului este un drept special conferit de lege, ca garanție creditorilor chirografari, în temeiul principiului după care debitorul răspunde de îndeplinirea obligațiilor asumate în cadrul unui raport juridic civil cu toate bunurile mobile și imobile prezente și viitoare, întregul său patrimoniu servind pentru garantarea comună și proporțională a tuturor creditorilor săi chirografari.

Creditorul chirografar este acel subiect activ al raportului de obligație al căruia creanță nu este însoțită de nici o garanție reală sau personală, realizarea creanței sale fiind asigurată doar prin dreptul de gaj general al creditorilor asupra patrimoniului debitorului.

²⁹ A se vedea H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *Leçons de droit civil*, Tome I, Première volume, *Introduction à l'étude du droit*, 11 édition, Montchrestien, Paris, 1996, p. 268.

considerate ca reguli de drept comun, iar cele destinate drepturilor reale sunt socotite ca reguli de excepție. Aceasta înseamnă că întotdeauna, când legea nu va preciza expres regimul unor drepturi, se vor aplica regulile dreptului de creanță³⁰.

b) *Drepturile nepatrimoniale* sunt acele drepturi subiective civile care nu au un conținut economic, nu sunt evaluabile în bani. Drepturile nepatrimoniale nu sunt cesibile altor persoane prin acte juridice și nu pot fi transmise nici pe calea moștenirii.

Conținutul acestor drepturi neputând fi exprimate în bani, ele nu fac parte din patrimoniul titularului lor.

Drepturile nepatrimoniale pot fi exercitate numai personal, nu și prin reprezentare.

Dreptul la acțiune pentru valorificarea în justiție a acestor drepturi este, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege, imprescriptibil.

Distingem următoarele categorii de drepturi nepatrimoniale:

- drepturi care privesc existența și integritatea fizică și morală a persoanei (denumite și drepturi personale umane), cum sunt dreptul la viață, la sănătate, la integritatea fizică, la libertate, la onoare, la cinste, la reputație, la secretul vieții personale ș.a.;

- drepturi care privesc identificarea persoanei, cum sunt: dreptul la nume sau la denumire (în cazul persoanelor juridice), dreptul la domiciliu sau la sediu (în cazul persoanelor juridice), dreptul la naționalitate, la cod personal, la cont bancar (în cazul persoanelor juridice) ș.a.;

- drepturi care privesc latura nepatrimonială a drepturilor de creație intelectuală, cum sunt dreptul de autor de a fi recunoscut ca

---

³⁰ Observăm (după doctrina franceză citată) că drepturile intelectuale, denumite și proprietăți incorporale, nu sunt nici drepturi reale, nici drepturi de creanță, întrucât ele nu se exercită nici asupra unui lucru, nici împotriva unei persoane. Ele constituie, deci, o categorie particulară de drepturi; ele privesc o activitate intelectuală a titularului lor. În temeiul acestor drepturi, titularul are prerogativa de a exercita această activitate intelectuală și de a profita de ea, adică are un drept de exploatare asupra acestei activități.

S-a considerat că aceste drepturi pot fi cuprinse în două grupe: 1) o grupă care cuprinde drepturi care privesc o operă intelectuală; 2) o a doua grupă privește drepturile care poartă asupra unei clientele comerciale sau necomerciale (a se vedea H. et L. Mazeaud, J. Mazeaud, Fr. Chabas, *op. cit.*, p. 268-269).

Întrucât aceste drepturi au fost construite după modelul drepturilor reale, uzanța le-a denumit *proprietăți*, ca „proprietate intelectuală”, „proprietate artistică”, „proprietate industrială” etc. Cu toate că aceste expresii sunt inexacte, drepturile respective constituie, totuși, veritabile *proprietăți incorporale*, ca o a treia diviziune, alături de drepturile personale și drepturile de creanță (O. Ungureanu, *op. cit.*, p. 71).

autorul unei opere literare, științifice sau artistice), dreptul de inventator și dreptul de inovator;

- drepturile neevaluabile în bani ce formează conținutul raporturilor de familie.

C) După *corelația dintre ele*, drepturile subiective civile sunt principale și accesorii.

a) *Principale* sunt acele drepturi subiective civile care au o existență de sine stătătoare, în sensul că nașterea, valabilitatea, modificarea și stingerea lor nu sunt condiționate de existența valabilă a unui alt drept. Dreptul principal dă naștere, în mod direct, unui drept de acțiune, titularul putând avea el însuși o anumită conduită ori să pretindă altei sau altor persoane o anumită conduită sub protecția legii.

Cele mai multe drepturi subiective civile sunt principale, cu precizarea că drepturile nepatrimoniale sunt întotdeauna principale.

b) *Accesorii* sunt acele drepturi subiective civile a căror existență valabilă sau stingere depinde de soarta unui alt drept principal pe care îl însoțesc sau îl garantează. Drepturile accesorii nu dau naștere în mod direct unui drept la acțiune în justiție. Cea mai importantă aplicație a clasificării drepturilor subiective civile în principale și accesorii este în domeniul drepturilor reale și mai puțin în cel al drepturilor de creanță.

Această clasificare cuprinde, deci, toate drepturile patrimoniale, cele nepatrimoniale nefiind supuse acestei clasificări.

Sunt drepturi reale accesorii: dreptul de *gaj* (sau amanetul), care este o garanție reală mobilă, dreptul de *ipotecă*, acesta fiind o garanție reală imobiliară, *privilegiile*, care pot fi generale, în sensul că pot privi toate bunurile debitorului, sau speciale, mobiliare ori imobiliare, și *dreptul de retenție* în virtutea căruia cel ce deține un bun al altcuiva, pe care trebuie să-l restituie, are dreptul să rețină lucrul respectiv până ce titularul îi va plăti sumele cheltuite cu conservarea, întreținerea sau îmbunătățirea bunului (mobil sau imobil).

Drepturi de creanță accesorii sunt; dreptul creditorului de a pretinde de la debitor dobânda aferentă creanței principale; dreptul născut din convenția accesorie numită clauză penală³¹; dreptul de a pretinde arvuna³²; dreptul izvorât din fidejusiune³³ (cauția personală).

---

³¹ *Clauza penală* este stabilită într-o convenție accesorie cu care ocazie părțile determină anticipat echivalentul prejudiciului suferit de creditor ca urmare a neexecutării *lato sensu* a obligației de către debitorul său. Clauza penală poate consta în obligația debitorului de a plăti creditorului o sumă de bani sau a da o altă valoare patrimonială.

³² *Arvuna* reprezintă o sumă de bani pe care una din părți o dă celeilalte părți cu ocazia încheierii unei convenții, urmărind ca, în cazul neexecutării convenției respective,

D) În funcție de *gradul de certitudine* conferit titularilor distingem drepturi pure și simple, drepturi afectate de modalități, drepturi eventuale și drepturi viitoare.

a) *Pure și simple* sunt acele drepturi subiective civile care conferă titularilor o deplină siguranță. Ele își produc efectele imediat la nașterea lor în mod definitiv și irevocabil. De pildă, printr-un dar manual (adică o donație a unui bun mobil corporal), donatarul dobândește de îndată și irevocabil dreptul de proprietate al bunului cu care a fost gratificat

Cea mai mare parte a drepturilor subiective civile sunt pure și simple.

b) Drepturile *afectate de modalități* sunt acele drepturi subiective civile care nu totdeauna oferă deplină siguranță titularilor lor, în sensul că exercitarea sau chiar existența depinde de un eveniment viitor - termen, condiție sau sarcină -, care sunt denumite modalități.

Termenul este un eveniment viitor și sigur că se va împlini. El nu afectează existența, ci doar exercițiul dreptului, în sensul că suspendă (termen suspensiv) sau, după caz, pune capăt (termen extinctiv) exercițiului dreptului subiectiv civil respectiv (de exemplu, dreptul afectat de termen suspensiv este cel de creanță asupra sumei de bani împrumutate pe un anumit termen, iar cel afectat de un termen extinctiv este dreptul de a obține lunar o sumă de bani pe timpul studiilor universitare). De aceea, dreptul subiectiv civil afectat de un termen extinctiv este aproape de un drept pur și simplu.

Condiția este un eveniment viitor, dar nesigur că se va întâmpla și de aceea există nesiguranța în privința nașterii (în cazul condiției suspensive) sau, după caz, a stingerii (în cazul condiției rezolutorie) a dreptului subiectiv.

c) Drepturile subiective civile *eventuale* sunt drepturi aflate în germen, întrucât îi lipsește fie obiectul, fie subiectul, adică unul din componentele necesare existenței sale, conferind astfel un grad și mai redus de siguranță, decât cele afectate de modalități. Astfel, de exemplu, este dreptul la repararea unui prejudiciu ce s-ar putea produce în viitor. Riscurile asigurate sunt, de regulă, generatoare de drepturi eventuale (o persoană se asigură pentru ca, în cazul în care va produce altuia un

---

partea în culpă să piardă suma dată sau, după caz, să restituie dublul sumei respective.

³³ *Fidejusiunea* este o convenție prin care o persoană, numită fidejutor, se obligă față de creditorul altei persoane să execute obligația celui pentru care garantează, în cazul în care acesta nu o va executa.

prejudiciu printr-un accident, asigurătorul să acopere valoarea acestui prejudiciu).

d) Drepturile subiective civile mai sunt socotite și *viitoare*, care nu au (încă) nici obiect și nici subiect și nu se poate ști dacă obiectul dreptului va exista sau nu în viitor ori dacă va exista persoana căreia să-i aparțină dreptul. S-ar putea exemplifica cu dreptul la o succesiune viitoare³⁴.

---

³⁴ În realitate, ele nu sunt drepturi subiective civile, ci simple elemente ale capacității de folosință, ele apar ca aptitudini abstracte de a deveni titulari ai unui drept subiectiv civil (a se vedea Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, 1995, p. 79; E. Lupan, *Introducere în Dreptul civil*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 1999, p. 109; *idem*, 2003, p. 105-106; G. Boroș, *Drept civil. Partea generală*, p. 60 ș.a.